Klimat- och näringslivsdepartementet
kn.remissvar@regeringskansliet.se
med kopia till
kn.e.remissvar@regeringskansliet.se
sandra.lennander@regeringskansliet.se
daniel.friberg@regeringskansliet.se.

Remissvar över promemorian energiplanering i kommuner och regioner och en mer energieffektiv offentlig sektor (KN2026/01494)

Sammanfattning

Länsstyrelsen Norrbotten tillstyrker att promemorians övergripande syfte om att ändring av lagen om kommunal energiplanering kan skapa en mer ändamålsenlig energiplanering. Länsstyrelsen ser positivt till att lagen övergår till att styra energiplaneringen till ett mer strategiskt levande arbete.

Länsstyrelsen bedömer vidare att förslaget inte förväntas ge den effekt som är avsedd utifrån aspekterna genomförbarhet och regional förankring. För en bra nationell energiplanering är det viktigt med tydliga roller och ansvar, vilket länsstyrelsen anser som otydligt framfört. Länsstyrelserna har utifrån regleringsbrevsuppdrag, instruktion och roller både kunskap och ansvar som är relevant för den kommunala energiplaneringen. Länsstyrelsens roll och uppdrag är inte tillräckligt framfört i promemorian.

Länsstyrelsen motsätter den nuvarande föreslagna tidsplanen gällande ikraftträdande och övergångsbestämmelser för redovisning av de kommunala energiplanerna.

För att det energiplaneringsarbete som utförs, av länsstyrelserna tillsammans med kommunerna och regionerna, på regional nivå ska tas tillvara i det fortsatta utvecklingsarbetet förslår Länsstyrelsen bland annat att beskrivningen av länsstyrelsernas roll utvecklas i såväl författningstext, som bedömningstext. Länsstyrelsen föreslår vidare några ändringar i den föreslagna lagen om energiplanering i

kommuner och regioner, samt i förordningen om energiplanering i kommuner, regioner och statliga förvaltningsmyndigheter. Detta för att bättre binda ihop den kommunala och regionala energiplaneringen för att beskriva kopplingen till den nationella planeringen. Länsstyrelsens förslag motiveras med förslag till tillhörande motivtext för den fortsatta beredningen. Dessa redovisas i synpunkterna på avsnitt 4.2, 4.4, och 4.6.

I styckena nedan följer även ett antal synpunkter och förslag till justeringar. Vid beaktan bedömer Länsstyrelsen i Norrbotten att förslaget sammantaget har goda förutsättningar att bidra till en mer aktuell och modern lagstiftning för en mer ändamålsenlig energiplanering.

Avsnitt 2.1 Förslag till lag om energiplanering i kommuner och regioner

I 12 § framgår det att kommunen ska bland annat ha kontakt med statliga myndigheter som en del av den kommunala energiplaneringen. Som författningskommentaren, i avsnitt 9.1 till förslaget, anger att statliga myndigheter i förstahand är Länsstyrelserna. Det bör även framgå tydligt i lagtexten att kommunen ska i energiplaneringen ha kontakt med Länsstyrelsen, samt andra eventuellt berörda myndigheter. Det är viktigt att kommunen har nära kontakt med Länsstyrelsen, då Länsstyrelsen bär på olika kunskaper som är väsentligt för en övergripande strategisk helhetssyn. Länsstyrelserna utgör en viktig roll genom den regionala samordningen.

Länsstyrelsen anser att 12 § *i Lagen om energiplanering i kommuner och regioner* bör ändras enligt följande:

- Lägga till ”länsstyrelsen” som första strecksats före ”andra kommuner”

- Lägga till som nytt stycke 2: ”Kommunen ska i god tid innan beslut fattas ge länsstyrelsen tillfälle att yttra sig vid framtagandet av kommunal energiplan”

Avsnitt 2.3 Förslag till förordning om energiplanering i kommuner, regioner och statliga förvaltningsmyndigheter

Länsstyrelsen anser att 8 § i *Förordningen om energiplanering i kommuner, regioner och statliga förvaltningsmyndig*heter behöver kompletteras enligt följande:

- Nytt stycke 2 (Nuvarande stycke 2 blir stycke 3): Länsstyrelsen ska ges möjlighet att yttra sig om aktualitetsprövningen

Länsstyrelsen anser att 18 § i *Förordningen om energiplanering i kommuner, regioner och statliga förvaltningsmyndigheter* behöver kompletteras. Nuvarande förslag

- ”Statens energimyndighet ska vägleda kommuner och regioner i frågor om tillämpning av lagen (2026:000) om energiplanering i kommuner och regioner”

bör ersättas med:

- Statens energimyndighet ska genom länsstyrelserna och metodstöd vägleda kommuner och regioner i frågor om tillämpning av lagen (2026:000) om energiplanering i kommuner och regioner.

Motivering till Länsstyrelsens förslag:

Utöver i denna förordningstext beskrivs Statens energimyndighets roll i att vägleda kommuner och regioner bara i konsekvensbeskrivningen i avsnitt 8.1. Motivering till ändring framgår därför nedan, i stället för under respektive avsnitt som för övriga ändringsförslag.

Länsstyrelserna har en central roll i energiplaneringen inte minst när det gäller samspelet mellan lokal och nationell planering. Därav bör länsstyrelserna även ha en utpekad vägledande roll gentemot kommunerna. Energimyndigheten och länsstyrelserna behöver utveckla ett välfungerande samarbete kring hur kommunernas energiplaneringsarbete ska stödjas. Därför bör båda myndigheterna hjälpas åt i vägledningen.

Avsnitt 4.2 Kommuner ska planera och följa upp åtgärder som en del av energiplaneringen

Inför den fortsatta beredningen föreslår Länsstyrelsen att nedanstående motivtext (skäl till förslag) används i anslutning till den text som redovisas under avsnitt 4.2, till exempel som ett tillägg i fjärde stycket efter andra meningen, som beskriver energiplaneringen som genomförs på regional nivå:

… regional nivå har länsstyrelserna i regleringsbrevsuppdrag att utveckla den regionala energiplaneringen genom att bland annat i bred samverkan revidera de regionala energi- och klimatstrategierna (klart 2025) och att ta fram regionala handlingsplaner för elektrifiering (klart 2026). Den regionala energiplaneringen sätter den nationella politiken och energiplaneringen i en regional kontext och underlättar arbetet för kommuner och andra lokala och regionala aktörer, samtidigt som den regionala energiplaneringen samlar lokal och regional kunskap som underlag för den nationella energiplaneringen.

Avsnitt 4.3 Kommunala energiplaner

Länsstyrelsen vill poängtera vikten av att beakta energisystemet som en helhet, särskilt lyfta fram sambandet mellan transport- och energisystemen. Detta har stor betydelse i Norrbotten, som är ett militärstrategiskt viktigt område med långa avstånd och en gles befolkningsstruktur. Länets gränser mot Norge och Finland innebär dessutom att Norrbotten ingår i en viktig säkerhetspolitisk nod i norra Europa.

Länet är beroende av fungerande transporter för att kunna försörja samhället med olika energibärare, exempelvis drivmedel och gas. Samtidigt blir transportsektorn i allt högre grad en del av energisystemets omställning genom elektrifiering och användning av nya drivmedel. Detta innebär att beroendet mellan transport- och energisystemen ökar och blir alltmer ömsesidigt. Det handlar därför inte om två separata system, utan om samhällsfunktioner som är ömsesidigt beroende av varandra. Den ökade elektrifieringen innebär samtidigt att transportsektorn blir mer beroende av en robust och tillförlitlig elförsörjning. Detta behöver beaktas i den långsiktiga planeringen av kommunernas energiförsörjning och infrastruktur.

Länsstyrelsen i Norrbotten anser att begreppet ”trygg energiförsörjning” som i promemorian omfattar samtliga delar av energisystemet, kan upplevas överväldigande för en kommun att hantera. Länsstyrelsen instämmer att det är viktigt att beakta hela systemet för hantering av totalförsvarsområdet. Det ställer dock kommunen inför en stor uppgift. Promemorian bör tydliggöra vem kommunen ska föra denna dialog med, och vem som ska hjälpa med underlag för framtagandet av detta omfattande område. Länsstyrelsen Norrbotten anser att ansvaret bör gå till länsstyrelserna att stötta kommunerna i dessa frågor, med hjälp av Energimyndighetens underlag.

Länsstyrelsen vill uppmärksamma de betydande utmaningar som finns gällande kartläggning av behovet av energi och effekt och förutsättningar för en trygg energiförsörjning, vad gäller tillgången till energistatistik och hantering av sekretess och säkerhetsskydd. Inhämtning av data från nätbolag, energibolag och enskilda verksamheter kan bli utmanande då de ofta omfattas av företags- och affärssekretess, även information kopplat till beredskap blir svårhanterligt. Kommunerna behöver tillgång till tillförlitlig energistatistik för att möjliggöra dessa kartläggningar. Idag finns betydande brister och luckor i statistiken vilket försvårar kartläggningsarbetet. Det saknas tydlig vägledning och författningsstöd för hur kommunerna ska kunna ta del av nödvändiga underlag utan att bryta mot sekretess, även vad gäller säkerhetsskyddslagstiftningen och försvarssekretess. Länsstyrelsen anser det måste tydliggöras hur datainsamling ska ske och hanteras för att kommuner ska kunna bearbeta information i förhållande till sekretess och totalförsvar.

Länsstyrelsen Norrbotten har säkerhetsskyddsavtal med samtliga kommuner i länet, vilket skapar förutsättningar för delning av säkerhetsskyddsklassificerad information. När information behöver delas med andra aktörer kan motsvarande avtal behöva tecknas. Sådana processer kan dock ta tid och behöver därför identifieras och planeras i god tid.

Avsnitt 4.4 En energiplan ska vara aktuell och offentliggöras

För den fortsatta beredningen föreslår Länsstyrelsen ett tillägg i slutet av första stycket i rutan:

- *Länsstyrelsen ska ges möjlighet att yttra sig om aktualitetsprövningen*

För den fortsatta beredningen föreslås att texten under skäl för förslaget under rubriken ”En kommun ska varje ny mandatperiod pröva om en energiplan är aktuell” kompletteras med:

- *Länsstyrelsen bör ges möjlighet att yttra sig om aktualitetsprövningen utifrån kunskapen i den regionala energiplaneringen och nationella energimål*

För den fortsatta beredningen föreslås texten under rubriken ”Energiplanen ska offentliggöras” ändras enligt följande. Meningen:

- Statliga myndigheter kan behöva information om vilka åtgärder som kommunen planerar vidta”

till

- *De kommunala energiplanerna är viktiga för Länsstyrelsen som underlag för den regionala energiplaneringen som i sin tur utgör underlag för den nationella planeringen.*

Sista meningen under samma rubrik föreslås även utöver ”allmänheten” kompletteras med *Länsstyrelsen och andra aktörer*.

Länsstyrelsen föreslår även att ett nytt tredje stycke under samma rubrik som beskriver att den regionala energiplaneringen behöver uppdateras regelbundet.

Avsnitt 4.6 Deltagande från berörda och allmänheten i energiplaneringen och uppgiftsskyldighet

Utifrån förslaget till ändring *12 § i Lagen om energiplanering i kommuner och regioner* ovan bör texten i rutan i fortsatta beredningen ändras enligt följande. Första meningen

- Om det främjar en trygg energiförsörjning och en effektiv användning av energi och effekt ska en kommun ha kontakter med andra kommuner, regioner och statliga myndigheter som en del av energiplaneringen.

byts ut till:

- *Om det främjar en trygg energiförsörjning och en effektiv användning av energi och effekt ska en kommun ha kontakter med länsstyrelsen, andra kommuner och regionen som en del av energiplaneringen.*

I andra stycket i rutan föreslås följande tillägg efter första meningen:

- *Kommunen ska i god tid innan beslut fattas ge länsstyrelsen tillfälle att yttra sig vid framtagandet av kommunal energiplan.*

För den fortsatta beredningen föreslår Länsstyrelsen följande tillägg. Andra stycket under ”skäl till förslag” föreslås inledas med (delar av texten finns nu i fjärde stycket, men föreslås flyttats och kompletterats):

- *Genom kontakt med länsstyrelsen underlättas kommunernas arbete med energiplanering. Länsstyrelserna har i regleringsbrevsuppdrag att leda och samordna det regionala genomförandet av energi- och klimatpolitiken. Länsstyrelserna har på uppdrag av regeringen uppdaterat regionala energi- och klimatstrategier och tagit fram regionala handlingsplaner för* elektrifiering och ska främja samverkan *och erbjuda stöd till bland annat kommuner. Länsstyrelserna ska utifrån instruktionen ”utifrån ett statligt helhetsperspektiv arbeta sektorsövergripande samt inom myndighetens ansvarsområde samordna olika samhällsintressen och statliga myndigheters insatser,” och ”inom sin verksamhet främja samverkan mellan kommuner, regioner, statliga myndigheter och andra relevanta aktörer i länet”. Länsstyrelsen har utöver energi och klimat även andra uppdrag, roller och regionalt ansvar för flera områden som är relevant för kommunala energiplaneringen exempelvis totalförsvar, samhällsplanering, miljöprövning, social hållbarhet, främja länets utveckling och klimatanpassning.*

Femte stycket föreslås bytas ut till:

- *Även andra statliga myndigheter (inklusive Affärsverket svenska kraftnät) än länsstyrelsen har viktig kunskap utifrån sina ansvar inom energiplaneringen, exempelvis framtagande av scenarier, nationella kunskapsunderlag, finansiering och planeringsansvar utifrån sina instruktioner. Utifrån länsstyrelsens regleringsbrevsuppdrag att leda och samordna det regionala genomförandet av energi- och klimatpolitiken,*

länsstyrelsens instruktion att samordna statliga myndigheters insatser, samt de uppdrag som Affärsverket svenska kraftnät, Energimyndigheten och Energimarknadsinspektionen har att stödja länsstyrelsernas arbete med regional energiplanering, bör de statliga myndigheternas kunskap kanaliseras genom länsstyrelserna. Ett sådant tillvägagångssätt överensstämmer till exempel med hur staten organiserar vägledning enligt PBL. Det är dock inget som hindrar kommunerna från att komplettera kontakterna med länsstyrelserna med direktkontakter med andra statliga myndigheter så som Energimyndigheten och Affärsverket svenska kraftnät.

Avsnitt 7 Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

Länsstyrelsen motsätter den nuvarande föreslagna tidsplanen gällande ikraftträdande och övergångsbestämmelser för redovisning av de kommunala energiplanerna. Länsstyrelsen anser att kravet på att kommuner ska uppfylla de nya lagkraven och redovisa sina energiplaner senast vid årsskiftet 2027/2028 utgör en för snäv tidsram. Det ger inte kommuner tillräcklig tid att ta fram eller revidera sina planer på ett kvalitetssäkert sätt. Länsstyrelsen framhåller därför behovet av övergångsbestämmelser som ger kommuner rimlig tid att bereda, samordna och förankra energiplaner så att de blir genomarbetade och strategiskt användbara.

I Norrbotten pågår arbetet med framtagandet av energiplaner, men kommunerna befinner sig i olika skeden. Ett flertal kommuner saknar idag en aktuell energiplan. För dessa innebär förslaget att en hel planerings- och utredningsprocess, inklusive lagstadgade samråd, medborgardialoger och politiska förankringar, ska genomföras under mycket kort tid. Det kan riskera att skapa förhastade processer där viktiga aspekter och analyser utelämnas.

För större kommuner med över 45 000 invånare, vilket i länet berör Luleå kommun, tillkommer kraven på integrerad värme- och kylplanering. Om arbetet inte redan är påbörjat blir den föreslagna tidsramen extremt krävande. Samtidigt ställs mindre kommuner med begränsade resurser inför en stor arbetsbörda, som utan extra resurser och hjälp kommer ha stora utmaningar att uppfylla kraven inom tidsramen.

Länsstyrelsen anser att det bör finnas en övergångsperiod med tillräckligt med tid. Alternativt bör kraven differentieras så kommuner som helt saknar en energiplan, eller som omfattas av kraven på att även ta fram en värme- och kylplan, ges längre tid för sitt genomförande.

Avsnitt 8.6 Konsekvenser för kommuner

Länsstyrelsen i Norrbotten anser att promemorians konsekvensanalys brister i sin bedömning av administrativa och ekonomiska belastning som förslaget medför till kommunerna. Promemorian underskattar den resurspåverkan som de nya och utökade kraven innebär. Att tillämpa principen ”energieffektivitet först”, genomföra mer detaljerade kartläggningar, samt upprätta värme- och kylplaner (för större kommuner) kräves en omfattande analyskapacitet, kompetens och personella resurser.

I Norrbotten ställs kommuner och andra aktörer inför särskilt utmanande förutsättningar. Länet har en låg arbetslöshet och en hård konkurrens om arbetskraft till följd av den pågående samhällsomvandlingen och nyetableringar av verksamheter. Det innebär brist på specialkompetens och betydande svårigheter att rekrytera. Det innebär att ett sådant lagförslag riskerar att leda till svår överbelastning, särskilt när planen ska tas fram eller revideras på kort tid, som nämnt i tidigare avsnitt.

Konsekvensavsnittet bör kompletteras med en djupare analys av kommunernas faktiska förutsättningar och samlade administrativa börda, i syfte att definiera behov av riktade stödinsatser och eventuell ekonomisk kompensation.

För att undvika överbelastning och för att säkerställa en enhetlig tillämpning av lagen krävs det att Energimyndigheten, med stöd från Länsstyrelsen, tar fram tydlig vägledning och metodstöd i god tid innan lagen träder i kraft.

8.8 Övriga konsekvenser för myndigheter och domstolar

Länsstyrelsen föreslår för den fortsatta beredningen att texten under avsnitt 8.8 kompletteras med en rubrik för länsstyrelserna utifrån de förslag som föreslås ovan. I texten föreslås det framgå att författningsförändringarna till följd av ovanstående förslag är en del av det som Länsstyrelsen har i regleringsbrevsuppdrag att göra.

Författningsförslagen blir så fall ett sätt att permanenta delar av länsstyrelsernas regleringsbrevsuppdrag. Ytterligare finansiering till länsstyrelsen krävs inte för genomförandet av förslaget, men förslagen förutsätter att befintlig finansiering permanentas.

Allmänna synpunkter

Länsstyrelsen ser risker med att i samma dokument (kommunens energiplan) redovisa både insatser för energieffektivisering i kommunens verksamhet och insatser för övergripande energiplanering. Dels blir det olämpligt att detaljerade insatser för energieffektivisering i kommunens verksamhet ska beslutas av kommunfullmäktige, dels finns det risk att det mer strategiska övergripande energiplaneringen för kommunens geografiska yta drunknar i detaljerade insatser för energieffektivisering eftersom lagen och förordningen styr arbetet med energieffektivisering mer i detalj. Länsstyrelsen föreslår att delarna kring energieffektivisering i kommunens verksamhet redovisas i andra typer av dokument så som kommunens renoveringsplan för byggnadsbeståndet etc. Det bör vara upp till respektive kommun att bedöma vilken eller vilka långsiktiga planer som är lämpligast att redovisa åtgärderna i. I den vidare beredningen behöver då texten i rutan för avsnitt 4.3 ändras (sista meningen i andra stycket), samt en del text under avsnitt 4.5.

Lagstiftningen innebär ökade krav på kommunerna inom flera områden som angränsar till energiplaneringen och för att länsstyrelserna ska ge bra stöd till kommunerna enligt ovanstående förslag krävs bra stöd och underlag från olika sektorsmyndigheter, inte bara Energimyndigheten. Länsstyrelsen ser det som önskvärt att andra sektorsmyndigheters, exempelvis Försvarsmaktens, skyldighet att bidra med underlag till energiplaneringen tydliggörs i lagen eller förordningen.

De som medverkat i beslutet

Beslut i detta yttrande har fattats av landshövding Lotta Finstorp med handläggare Elin Lundqvist som föredragande. I den slutliga handläggningen har även enhetschef Anna Degerman medverkat.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Kontaktuppgifter till Länsstyrelsen

Kontakta oss via e-post norrbotten@lansstyrelsen.se, postadress Länsstyrelsen Norrbotten, 971 86 Luleå, eller ring vår växel 010-225 50 00.

Vår webbadress är lansstyrelsen.se/norrbotten.

Du kan läsa om hur Länsstyrelsen behandlar personuppgifter på Länsstyrelsens webbplats:
www.lansstyrelsen.se/norrbotten/personuppgifter